Valiokunnan lausunto TaVL 9/2026 vp– U 15/2026 vp

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista (TEN-E), asetuksien (EU) 2019/942, (EU) 2019/943 ja (EU) 2024/1789 muuttamisesta ja asetuksen (EU) 2022/869 kumoamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista (TEN-E), asetuksien (EU) 2019/942, (EU) 2019/943 ja (EU) 2024/1789 muuttamisesta ja asetuksen (EU) 2022/869 kumoamisesta (U 15/2026 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- neuvotteleva virkamies Maria Kekki, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Suvi Borgström, ympäristöministeriö
- asiantuntija Pinja Laitinen, ympäristöministeriö
- juristi Anni-Pauliina Kurki, Energiavirasto
- yhteiskuntasuhteiden asiantuntija Viljami Yli-Hemminki, Fingrid Oyj
- yhteiskuntasuhdejohtaja Marko Janhunen, Gasgrid Finland Oy
- johtava asiantuntija Minna Ojanperä, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- johtava asiantuntija Heidi Lettojärvi, Energiateollisuus ry
- johtava asiantuntija (ilmasto) Hanna Aho, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- edunvalvontajohtaja Matias Ollila, Suomen uusiutuvat ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Länsi-Suomen maakuntien liitot
- Teknologiateollisuus ry

Valmis
5.0

Valiokunnan lausunto TaVL 9/2026 vp

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Osana eurooppalaista verkkopakettia, komissio antoi 10.12.2025 ehdotuksen asetukseksi Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista (TEN-E). Asetusehdotuksen tavoitteena on vahvistaa EU:n energian siirtoverkkojen kehittämistä, yhteentoimivuutta ja resilienssiä, jotta unioni pystyy vastaamaan kasvavaan sähkön ja vedyn kysyntään, edistämään kilpailukykyä sekä saavuttamaan ilmasto- ja energiatavoitteensa.

Valtioneuvoston kanta

Suomen kantoja verkkopakettiin on muodostettu selvityksissä U 52/2025 vp (valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Verkkojen Eurooppa-välineen perustamisesta vuosiksi 2028–2034) ja U 74/2025 vp (valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan kilpailukykyrahaston perustamisesta, mukaan lukien puolustusalan tutkimuksen ja innovoinnin erityisohjelma), joissa nyt kyseessä olevan ehdotuksen näkökulmasta olennaisia kirjauksia ovat seuraavat kannat:

Valtioneuvosto katsoo, että EU:n kriittisen infrastruktuurin ja erityisesti merenalaisen infrastruktuurin suojelu ja korjaaminen sekä niihin käytettävät teknologiat ovat tärkeitä EU:n energiaturvallisuuden ja resilienssin vahvistamisessa ja niiden kehittämisessä tulisi hyödyntää EU-tason toimia.

Lähtökohtaisesti energiainfrastruktuuriin tehtävät investoinnit tulisi tehdä markkinaehtoisesti. Valtioneuvoston ensisijaisena tavoitteena on, että CEF-rahoituksella ei tulisi tukea jäsenvaltioiden sisäisiä energiainfrastruktuuri-investointeja.

Edellä mainittuja valtioneuvoston kantoja täydennetään tällä U-kirjelmällä seuraavasti:

Valtioneuvosto pitää Euroopan verkkopakettia tervetulleena aloitteena, jonka myötä komissio kiinnittää huomiota sähköverkkojen kehittämiseen ja niiden tärkeään osuuteen puhtaan siirtymän mahdollistamisessa. Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti komission tavoitteeseen vastata kriittiseen tarpeeseen EU-tasolla vahvistaa energiainfrastruktuuria sekä poistaa pullonkauloja, jotka hidastavat rajat ylittävien yhteenliitäntöjen vahvistumista jäsenvaltioiden välillä. Hyvin toimivat ja riittävät energiaverkot ovat välttämättömyys Euroopan kilpailukyvyn, energiaturvallisuuden ja resilienssin kannalta.

Valtioneuvosto pitää TEN-E-asetuksen päivittämistä lähtökohtaisesti perusteltuna. Vaikka asetuksen peruslinjaukset ovat edelleen ajankohtaisia, tarvitaan rajat ylittävien energiainfrastruktuurihankkeiden kehittämiseen lisäpanostusta.

Infrastruktuurin turvallisuuden ja resilienssin parantaminen

Valtioneuvosto pitää erittäin tärkeänä, että TEN-E -asetuksen CEF-rahoitukselle kelpoiseksi hankekategoriaksi on lisätty infrastruktuurin turvallisuuden ja resilienssin parantaminen.

Valitettavaa kuitenkin on, että tämä turvallisuuden parantaminen koskee komission ehdotuksessa vain sähköön liittyvää infrastruktuuria eikä kaasua. Valtioneuvosto toteaa, että kaasulla on EU:ssa merkittävä asema ja EU:n kaasusektorilla on tapahtunut merkittäviä muutoksia Ukrainan sodasta johtuen. Itämerellä on lisäksi tapahtunut kaksi merkittävää kaasuinfran rikkoa. Valtioneuvosto pitää huolestuttavana, että sinänsä tärkeä energiainfrastruktuurin turvallisuuden ja resilienssin parantaminen ei sähkön osalta käytännössä sisältäisi rajoitteita. TEN-E -asetuksen mukaisten hankkeiden tulisi aina olla vain valtioiden rajat ylittäviä tai niihin liittyviä eikä kansallisia ja niiden tulisi koskea turvallisuuden tason normaalitason päälle tehtäviä parannuksia.

Komission rooli energiainfrastruktuurin suunnittelussa

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti komission toimivallan lisäämiseen EU-laajuisten energiaverkkojen kehittämisessä. Jäsenvaltioiden vaikutusmahdollisuudet ja prosessien läpinäkyvyys tulisi varmistaa.

Komissiolle ehdotettua säädösvallan siirtoa antaa joka neljäs vuosi EU-laajuinen verkon kehittämissuunnitelma tulisi vielä tarkastella sen asianmukaisuuden, laajuuden ja tarkoituksenmukaisuuden näkökulmista. Kyse on EU:n energiainfran suunnittelun keskeisestä toimesta, josta ei tulisi säätää delegoidulla säädöksellä.

Valtioneuvosto katsoo, että on tärkeää säilyttää jäsenvaltiolla valta päättää sen alueelle tulevista energiainfrastruktuureista ja erityisesti rajat ylittävistä yhteyksistä.

Valtioneuvosto katsoo, että sähkö-, kaasu- ja vetyverkkojen kymmenvuotisten suunnitelmien yhteensopivuutta voidaan parantaa kevyemmilläkin toimilla.

Valtioiden rajat ylittävä kustannustenjako

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti komission ehdotukseen rajat ylittävien energiainfrahankkeiden hyötyjen arvioinnista hankkeen lähtömaiden ulkopuolelle. Valtioneuvosto korostaa, että kustannustenjakokeskusteluihin osallistumisen ei tule ennakoida osallistumista kustannustenjakoon. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti ehdotettuun velvoitteeseen käynnistää CBCA-menettely aina, kun vähintään 10 % projektin arvioiduista hyödyistä kohdistuu jäsenmaahan, joka ei ole mukana hankkeessa. Valtioneuvosto katsoo, että selkein lähtökohta olisi, että kustannukset jaetaan niiden maiden kanssa, joihin hanke suoraa kytkeytyy ja joista projektipromoottoritkin ovat. Muussa tapauksessa neuvotteluosapuolien määrä lisääntyy ja neuvottelut monimutkaistuvat huomattavasti. Lisäksi laskennalliset hyödyt ja kustannukset jakautuvat kymmenille vuosille, jolloin hyödyt ja kustannukset riippuu käytännössä valitusta skenaariosta ja sisältävät runsaasti epävarmuuksia.

Uusi ehdotus 25 % pullonkaulatulojen laittamisesta sivuun

Valtioneuvosto pitää komission ehdotusta pullonkaulatulojen sivuun laittamisesta epäselvänä ja osin liian pitkälle menevänä. Valtioneuvosto katsoo, että jatkotyössä tulisi pyrkiä selventämään ehdotuksen useita yksityiskohtaisesti, kuten mistä 25 % on laskettava, minne varat konkreettisesti siirretään tai pitävätkö sisällään maiden sisäisiä pullonkaulatuloja. Valtioneuvosto ei

lähtökohtaisesti kannata, että sähkömarkkinoilla kerättyjä pullonkaulatuloja käytettäisiin kaasu- tai vetyinfrojen rakentamiseen tai muihin kuin suoraan Suomeen liittyviin sähköverkkohankkeisiin.

Lupamenettelyt

Sääntelyssä tulisi varmistaa ympäristön- ja luonnonsuojelun korkea taso ja johdonmukaisuus unionin muihin ympäristötoimiin ja ympäristötavoitteisiin sekä yleisön osallistumiseen nähden (U 6/2023 vp; U 7/2023 vp).

Valtioneuvosto katsoo — viitaten muihin ympäristösääntelyä koskeviin aloitteisiin, että ympäristöarviointeja ja lupamenettelyjä koskevissa muutoksissa tulisi pyrkiä yhtenäiseen ja johdonmukaiseen sääntelykokonaisuuteen. Lukuisia poikkeuksia sisältävät säädösehdotukset ovat omiaan johtamaan ympäristö- ja lupamenettelyjä koskevan EU-sääntelyn pirstaloitumiseen ja monimutkaistumiseen.

Valtioneuvosto näkee tarpeellisena selkeyttää luonto- ja lintudirektiivin vaatimusten huomioimista energiainfrastruktuurihankkeissa. Valtioneuvosto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että tavoitteen mukaiset muutokset olisi parempi tehdä lintu- ja luontodirektiiveihin osana toimia, joihin direktiivien stressitestin pohjalta mahdollisesti ryhdytään.

Valtioneuvosto huomauttaa, että hiljaiseen hyväksyntään tulee kiinnittää huomiota perustuslain näkökulmasta. Valtioneuvosto katsoo, että ensisijaisesti hiljainen hyväksyntä olisi pyrittävä poistamaan asetusehdotuksesta tai tavoiteltava muotoa, jossa jäsenvaltiot voivat itse päättää sen käyttöönotosta. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että hiljainen hyväksyntä ei koskisi ympäristöllisiä lupia.

Ehdotuksen mukaan kansallisen kehittämissuunnitelman perusteella hankkeita voitaisiin vapauttaa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä ja Natura-arvioinnista menettelyllä, mikä vaikuttaa samankaltaiselta suhteessa uusiutuvan energian direktiivin nopean kehittämisen alueiden säännöksiin. Valtioneuvosto kannattaa EU-säädöskokonaisuuden kannalta mahdollisimman selkeitä säännöksiä, jotka eivät johda tarpeeseen määritellä jo olemassa olevaa terminologiaa eri tavoin eri säädöksissä.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti ympäristövaikutusten arviointimenettelyn sisällyttämiseen 10 artiklassa tarkoitettuihin lupamenettelyn määräaikoihin. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti yhtenäiseen aikarajaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarpeen määrittämiselle ja arviointiohjelmavaiheelle. Ehdotuksen vaikutusta on tarkasteltava tarkemmin jatkokäsittelyn aikana.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyn vaiheita sujuvoitetaan ja että kaikki vaiheet sekä arviointimenettelyn tarpeen määrittäminen olisi jatkossakin mahdollista toteuttaa kansallisissa määräajoissa. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti hankkeesta vastaavan toimintaan kohdistuviin määräaikoihin ympäristövaikutusten arvioinnin laadintaan liittyen.

Valtioneuvosto katsoo, ettei asetusehdotuksen toimivaltaiselle viranomaiselle tulisi siirtää YVA-menettelyssä toimivaltaiselle viranomaiselle kuuluvia viranomaistehtäviä.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että siltä osin kuin asetuksessa viitataan alueidenkäytön suunnitteluun, pitäydyttäisiin voimassa olevan asetuksen mukaisessa kansallisen lainsäädännön huomioivissa sanamuodoissa tai muutoin varmistettaisiin, että asetuksen soveltaminen voi tapahtua kansallinen lainsäädäntö ja olosuhteen huomioon ottaen. Lisäksi olisi tärkeää, että alueidenkäytön suunnittelu rajattaisiin selkeästi lupamenettelyjen ulkopuolelle.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotus Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista (TEN-E) on osa eurooppalaista verkkopakettia. Taustalla on tarve vauhdittaa ja tehostaa EU:n energiaverkkojen kehittämistä ja yhteentoimivuutta, mahdollistaa energiamurroksen ja ilmastotavoitteiden saavuttamista, parantaa infrastruktuurien suunnittelua ja lyhentää hankkeiden lupamenettelyjä. Ehdotus kytkeytyy myös laajempaan tarpeeseen parantaa Euroopan kilpailukykyä ja erityisesti Mario Draghin raportissa tunnistettuihin kehittämistarpeisiin.

Ehdotus kytkeytyy EU:n monivuotisten rahoituskehysten kokonaisuuteen, jossa Verkkojen Eurooppa -välineelle on ehdotettu 30 miljardin euron rahoitusta. Suomen kantoja verkkopakettiin on jo aiemmin muodostettu selvityksissä U 52/2025 vp (valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta vuosiksi 2028—2034) ja U 74/2025 vp (valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan kilpailukykyrahaston perustamisesta, mukaan lukien puolustusalan tutkimuksen ja innovoinnin erityisohjelma). Myös talousvaliokunta on arvioinut noita ehdotuksia lausunnoissaan (TaVL 47/2025 vp ja TaVL 4/2026 vp).

Verkkojen Eurooppa -välinettä koskevassa lausunnossaan talousvaliokunta piti ehdotuksen peruslähtökohtaa onnistuneena ja maiden välisten energiayhteyksien kehittämistä olennaisena puhtaan siirtymän, EU:n kilpailukyvyn ja turvallisuuden näkökulmasta. Samalla valiokunta korosti, että EU-rahoitus tulee kohdistaa maiden välisiin yhteyksiin eikä jäsenvaltioiden oman verkon tarpeisiin eikä uusiutuvan energian hankkeiden tukemiseen silloin kuin kyse on ns. kypsien teknologioiden hankkeista. Valiokunta korosti myös energia- ja liikenneverkkojen yhteyttä, satamainfrastruktuuria, huoltovarmuutta ja vetyverkkojen kehittämisen merkitystä. Nämä lähtökohdat ovat keskeisiä myös nyt käsiteltävän, rahoituksen jakamista koskevan ehdotuksen arvioinnissa.

TEN-E-asetuksen mukaisen yhteisen hyödyn hankkeen (PCI-hanke, Project of Common Interest) statuksen voisivat saada valtioiden rajat ylittävät sähkö- ja älyverkot, vetyverkot, elektrolyyserit, hiilidioksidin kuljetus ja merituulivoimahankkeet. Älykaasuverkko-hankekategoria on poistettu.

Merkittävimpiä uudistuksia ovat energiainfrastruktuurin turvallisuuden ja resilienssin parantamisen lisääminen asetuksen piiriin. Kyse voisi olla laitteista tai asennuksista. Valitettavaa kuitenkin on, että tämä turvallisuuden parantaminen koskee komission ehdotuksessa vain sähköön liittyvää infrastruktuuria eikä kaasua.

Komissio laatisi oman skenaarionsa EU:n energiainfrastruktuurin tarpeista sähkö-, vety- ja kaasusektoreille. Tätä skenaariota käytettäisiin EU:n laajuisissa kymmenvuotisissa verkon kehittämissuunnitelmissa sekä infrastruktuuritarpeiden arvioinnissa, kustannus-hyötyanalyyseissä ja rajat ylittävien kustannusten jaossa. Skenaarion tulisi olla linjassa EU:n energia- ja ilmastotavoitteiden kanssa ja ulottua vähintään vuoteen 2050 tukien ilmastoneutraaliustavoitetta sekä tarkastella sähkö-, vety- ja kaasusektoreita yhtenä kokonaisuutena ja optimoida järjestelmien tehokkuutta nykyistä paremmin. Komissio voi antaa delegoituja säädöksiä skenaarion vahvistamiseksi.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on korostunut jäsenvaltioiden merkityksen turvaaminen energiaverkon suunnittelussa. Valiokunta suhtautuu varauksellisesti komission toimivallan lisäämiseen EU:n laajuisten energiaverkkojen kehittämisessä. Valiokunta korostaa valtioneuvoston tavoin, että jäsenvaltiolla tulee olla valta päättää sen alueelle tulevista energiainfrastruktuureista ja erityisesti rajat ylittävistä yhteyksistä. Valiokunta pitää tärkeänä, että jakeluverkon kehittämissuunnitelmat säilyvät jatkossakin kansallisina, strategisina ja joustavina suunnitelmina, jotka heijastavat paikallisia erityispiirteitä.

Komissio ehdottaa 25 prosentin osuuden pullonkaulatuloista varaamista verkon kehittämiseen. Valtioneuvosto ei lähtökohtaisesti kannata, että sähkömarkkinoilla kerättyjä pullonkaulatuloja käytettäisiin kaasu- tai vetyinfrojen rakentamiseen tai muihin kuin suoraan Suomeen liittyviin sähköverkkohankkeisiin.

Myös talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa ehdotusta pullonkaulatulojen varaamisesta on pidetty liian epäselvänä ja pitkälle menevänä. Ehdotuksen on arvioitu voivan pahimmillaan johtaa eurooppalaiseen rahastomalliin, jossa yhden kantaverkkoyhtiön pullonkaulatuloja kohdennettaisiin toisten maiden verkkoihin. Talousvaliokunta suhtautuu säännökseen ehdotetussa muodossaan kriittisesti, vaikka tavoite kohdistaa pullonkaulatuloja nykyistä enemmän rajasiirtokapasiteettia lisääviin tai ylläpitäviin infrastruktuuri-investointeihin on sinänsä kannatettava. Pullonkaulatulot tulisi kuitenkin kohdistaa siirtoyhteyksien vahvistamiseen ensisijaisesti niillä alueilla, joilla tulot ovat syntyneet: pullonkaulatulojen kertyminen osoittaa, että siirtoverkon kapasiteetti ei vastaa alueiden tuotannon ja kulutuksen tarpeita ja käytännössä suurimmat pullonkaulatulot syntyvätkin usein juuri niillä alueilla, joilla myös investointitarpeet ovat suurimmat.

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltio tulee osapuoleksi rajat ylittävän kustannustenjaon valmisteluun, jos vähintään 10 % hankkeen arvioiduista hyödyistä, EU:n yhteisen CBA-analyysin perusteella, kohdistuu kyseiseen jäsenvaltioon (ns. CBCA-menettely). Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että ehdotus voisi johtaa pakolliseen yhteisrahoitukseen hankkeille, joita ei nähdä kansallisesti prioriteetteina. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että kullekin maalle lasketut hyödyt vaihtelevat runsaasti käytetystä skenaariosta riippuen ja muuttuvat aina skenaarioita päivitettäessä. Talousvaliokunta suhtautuu ehdotukseen valtioneuvoston tavoin varauksellisesti ja katsoo, että selkein lähtökohta olisi, että kustannukset jaetaan niiden maiden kanssa, joihin hanke suoraan kytkeytyy ja joista projektipromoottoritkin ovat.

Ehdotuksen III luku koskee lupamenettelyitä ja yleisön osallistumista. Lupamenettelyjen osalta TEN-E-esityksen ehdotukset vastaavat pääosin verkkopaketin toisessa, luvitussääntelyä

koskevassa osassa esitettyjä ehdotuksia (U 16/2025 vp), joita talousvaliokunta tarkastelee yksityiskohtaisemmin erillisessä lausunnossaan.

Lupamenettelylle asetettaisiin määräaikoja (valinnainen hakemusta edeltävä menettely 24 kk, lupamenettely 18 kk). Lupahakemukset katsottaisiin hyväksytyiksi, jos hakemuksia ei olisi käsitelty kyseisissä aikarajoissa. Tämä hiljainen hyväksyntä ei koskisi ympäristöllisiä päätöksiä eikä tilannetta, jossa kansallisessa oikeusjärjestelmässä ei ole käytössä hiljaisen hyväksynnän periaatetta. Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston arvioon siitä, että asiaan tulee kiinnittää huomiota perustuslain näkökulmasta.

Talousvaliokunta on useissa asiayhteyksissä korostanut lupamenettelyjen sujuvoittamisen merkitystä. Valiokunta pitää samalla tärkeänä, että nyt tarkasteltavien ehdotusten jatkokäsittelyssä huomioidaan sekä ympäristönsuojelun korkean tason turvaaminen että ympäristövaikutusten arviointimenettelyn sujuvoittamisen näkökulma. Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin keskeisenä huolenaiheena sitä, että lukuisia poikkeuksia sisältävät säädösehdotukset ovat omiaan johtamaan ympäristö- ja lupamenettelyjä koskevan EU-sääntelyn pirstaloitumiseen ja monimutkaistumiseen.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 25.3.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Vilhelm Junnila ps
varapuheenjohtaja Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Kaisa Garedew ps
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Hilkka Kemppi kesk
jäsen Miapetra Kumpula-Natri sd
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Aleksi Jäntti kok

Valiokunnan lausunto TaVL 9/2026 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen